
УДК 355.233.378

Віталій Веретільник,
*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький*

Олександр Діденко,
*доктор педагогічних наук, професор,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький*

РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У МАГІСТРАТУРІ: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ

У статті представлено обґрунтування необхідності розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників під час навчання у магістратурі на засадах компетентнісного підходу з урахуванням складної військово-політичної ситуації на східних рубежах України. Автори розглядають військово-спеціальну компетентність офіцера-прикордонника як цілісне, інтегративне, багаторівневе особистісне утворення, що є результатом формальної (у ВВНЗ) і неформальної освіти (професійного самовдосконалення) та зумовлене сукупністю сформованих компетенцій, які охоплюють військово-спеціальні знання, уміння, навички щодо особливостей застосування загальновійськових підрозділів, частин, з'єднань для припинення (локалізації) прикордонного збройного конфлікту, під час перших оборонних

© Віталій Веретільник, Олександр Діденко

операцій та організації їх взаємодії з органами охорони кордону ДПСУ, професійно-важливі особистісні якості, світоглядні та професійні ціннісні орієнтації, поведінкові характеристики, та визначають результативність оперативно-службової діяльності, здатність до керівництва підпорядкованими органами (підрозділами) охорони державного кордону в особливий період.

Ключові слова: *військово-спеціальна компетентність, офіцери-прикордонники, компетентнісний підхід, магістратура, компетенція, результати навчання.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нормативно-правові документи, що регламентують професійну підготовку персоналу в Державній прикордонній службі України (ДПСУ), визначають необхідність розвитку в офіцерів здатності до інноваційної діяльності, самостійності та нестандартності при прийнятті рішень, володіння широкою професійною компетентністю. Практична діяльність офіцерського складу ДПСУ характеризується постійним безпосереднім контактом із потенційними порушниками державного кордону, високою самостійністю й автономністю підрозділів, необхідністю тісної співпраці та взаємодії з місцевим населенням. Доволі часто виникають нестандартні ситуації, що вимагають від офіцера – представника держави на кордоні – уміння приймати оперативні рішення і діяти у непередбачених ситуаціях, за умов просторової та часової обмеженості. Загалом йдеться про необхідність високого рівня професійної підготовки офіцера-прикордонника, його готовність ефективно вирішувати службові завдання у повсякденних та особливих умовах [1].

Прийняття нового закону України “Про вищу освіту” передбачає перебудову освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах (вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання), оцінювання й вимірювання результатів навчання на засадах компетентнісного підходу відповідно до вимог Європейського простору вищої освіти. Варто зазначити, що компетентнісний підхід до професійної підготовки фахівців у нашій країні почали впроваджуватися одразу після приєднання до Болонського процесу. Неоднозначне змістоє введення у вітчизня-

---

ний науковий простір англійського слова “competence” викликало багато дискусій щодо різниці понять між “компетентністю” і “компетенцією”, їх змістового наповнення та ієрархічної підпорядкованості [2].

Відповідно до англійського тексту проекту TUNING, компетенції потрактовано як результати освітнього процесу (навчання), а наслідком їх сформованості визначено компетентну діяльність (дія) [2].

Незважаючи на очевидну близькість категорій “компетенція” (результати навчання) та “компетентність” (основою обох є знання, розуміння, навички, здатності), методологія Тюнінга [3] чітко їх розмежовує, визначаючи основну відмінність між результатами навчання та компетентностями в тому, що результати навчання формулюють викладачі на рівні освітньої програми та на рівні окремих дисциплін, а компетентності набувають особи, які навчаються. Окрім того, результати навчання, що на відміну від компетентностей, повинні бути чітко вимірюваними. Слід наголосити, що результати навчання та компетентності формулюються однією мовою (мовою компетентностей), тому на практиці дуже не просто їх розрізнити між собою без урахування контексту [4].

Ще одним проблемним аспектом у класифікації компетентностей є визначення їх переліку для випускників ВВНЗ. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти [5], вони є наступним поколінням стандартів і замінюють собою Галузеві стандарти вищої освіти (ГСВО), що були розроблені у 2002–2014 роках. Стандарти базуються на компетентісному підході й ураховують вимоги до фахівця, взяті за основу Болонського процесу та міжнародного Проекту Європейської Комісії “Гармонізація освітніх структур в Європі” (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). Цим документом передбачено, що складовими компетентностей випускника є інтегральна компетентність, загальні компетентності та спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

Що стосується інтегральної компетентності, то слід зазначити, що її основою є опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК). Так, наприклад, щодо магістерського рівня йдеться про “здатність розв’язувати складні задачі й проблеми у пев-

---

ній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог” [5].

Перелік загальних компетентностей корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.

Перелік рекомендованих спеціальних (фахових, предметних) компетентностей також корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК. Орієнтовна кількість спеціальних компетентностей не повинна перевищувати 10–20 найменувань з урахуванням рівня освіти. Рекомендується брати до уваги формулювання спеціальних (фахових, предметних) компетентностей з переліків проекту TUNING, проте враховувати, що зазначені переліки не є вичерпними: можливі окремі переліки компетентностей для спеціалізацій.

Однією з таких компетентностей для офіцера-прикордонника, якою він має опанувати за результатами навчання у магістратурі, є військово-спеціальна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення зазначеної проблеми та на які опираються автори. У Стратегії розвитку Державної прикордонної служби, схваленої розпорядженням КМУ № 1189-р від 23 листопада 2015 р., вказується на необхідність підвищення рівня боєздатності органів Держприкордонслужби та їх спроможності до виконання завдань із захисту державного кордону. Це обумовлено появою нових видів загроз, зокрема військової агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації нею території Автономної Республіки Крим, розпалювання збройного конфлікту в східних регіонах України.

Крім того, у Стратегії національної безпеки України зазначається, що розвиток Державної прикордонної служби України як військового формування має забезпечити ефективну реалізацію політики безпеки у сфері захисту та охорони державного кордону України, а також охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, у тому числі через створення системи інтегрованого управління безпекою державного кордону України, удосконалення інформаційної, оперативної, технічної, фізичної складових, упровадження сучас-

---

них систем контролю, створення належно оснащених мобільних прикордонних загонів. Вирішення цих завдань можливе за умови розвитку спільних програм підготовки персоналу органів сектору безпеки і оборони, зокрема Програми професійного розвитку; запровадження інтегрованої системи освіти, бойової і спеціальної підготовки персоналу для органів сектору безпеки і оборони із залученням викладачів, інструкторів із держав – членів НАТО, ЄС; формування нової культури безпеки; підвищення якості особового складу; удосконалення системи управління та підготовки військ, їх оснащення сучасним озброєнням, військовою і спеціальною технікою.

Це актуалізує потребу в підготовці висококваліфікованих керівних офіцерських кадрів, здатних не лише приймати обґрунтовані та ефективні управлінські й професійні рішення з питань охорони державного кордону, а й планувати і здійснювати спеціальні операції в зоні проведення антитерористичної операції, володіти всіма видами сучасного озброєнням, військовою і спеціальною технікою, знати тактику і стратегію ведення бойових дій, особливості організованого та швидкого переміщення сил і засобів підрозділів, частин та з'єднань тощо [6].

Отже, офіцер управління органами охорони державного кордону повинен володіти спеціальними знаннями, уміннями, навичками і професійно важливими якостями, які становлять зміст військово-спеціальної компетентності.

Проблема її формування і розвитку неодноразово привертала увагу науковців. Зокрема у працях В. Балашова, О. Барабанщикова, Д. Іщенко, Б. Олексієнка розглядаються різноманітні аспекти формування та розвитку професійно важливих особистісних якостей офіцера. Шляхи підвищенні якості загальновійськової та військово-спеціальної підготовки курсантів були предметом досліджень Г. Артюшина, О. Євсюкова, С. Кубіцького, А. Протасова, Е. Сарафанюка, О. Торічного. Теорію і методику організації навчального процесу у вищому військовому навчальному закладі та особливості професійної підготовки курсантів досліджували В. Бачевський, С. Будник, Н. Генералова, Ю. Дем'янюк, П. Дзюба, В. Ягупов та ін.

Важливі для розв'язання проблеми дослідження підходи щодо підвищення ефективності професійної підготовки офіцерів у вищих навчальних закладах розкрито у дисертаційних дослідженнях І. Грязнова, О. Діденка, О. Євсюкова, М. Мацишина, О. Тогочинського, В. Чернявського та інших.

Однак комплексного дослідження з питань розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону у процесі фахової підготовки в магістратурі на основі системного та компетентнісного підходів на сьогодні немає: не обґрунтовано педагогічні умови розвитку цієї значущої для професійної діяльності здатності офіцера під час його навчання в магістратурі ВНЗ, не розроблено моделі й методики її розвитку, не визначено критерії та показники її оцінювання, немає цілісного науково-методичного забезпечення розвитку військово-спеціальної компетентності в умовах реформування ДПСУ.

З огляду на це **метою статті** є обґрунтування необхідності розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки в магістратурі на засадах компетентнісного підходу з урахуванням складної воєнно-політичної ситуації на східних рубежах України, характеристика змісту зазначеної компетентності, а також спроба привернути увагу до викликів сучасності, тенденцій та проблем професійної підготовки офіцерів-прикордонників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про доцільність розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки в магістратурі на засадах компетентнісного підходу свідчать як результати аналізу стану сформованості військово-спеціальної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону (не у всіх опитаних респондентів ця компетентність відповідає високому рівню), так і суперечності, які помітні у процесі магістерської підготовки. Це насамперед суперечності між вимогами суспільства до якості професійної підготовки офіцерів-прикордонників і неналежною методологічною та методичною базою для забезпечення цих вимог; потенційними можливостями, що їх

мають сучасні ВВНЗ для ефективного розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів, і недостатнім використанням цих можливостей на практиці; значними педагогічними резервами навчальних дисциплін магістратури щодо розвитку військово-спеціальної компетентності та невідповідністю форм, методів і засобів організації навчального процесу та ін.

При визначенні змісту військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників за результатами навчання у магістратурі доцільно взяти до уваги сутність цього поняття. У методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів вищої освіти компетентність потрактовано як динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що є результатом навчання фахівця на певному рівні вищої освіти та визначає його здатність успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність [5].

Однак, на нашу думку, це визначення є дещо спрощеним. Нам імпонує точка зору С. Сисоєвої, яка тлумачить компетентність як “цілісне, інтегративне, багаторівневе, особистісне новоутворення, що є результатом здобуття кваліфікацій у процесі неперервної освіти, рівень якої підтверджується сукупністю сформованих у фахівця компетенцій, які визначають успішність виконання різних видів професійної діяльності ...” [2]. З урахуванням цього визначення, а також професійних функцій випускника магістратури ВНЗ Держприкордонслужби та вимог до змісту його підготовки можна зробити висновок, що військово-спеціальна компетентність офіцера-прикордонника – це цілісне, інтегративне, багаторівневе особистісне утворення, яке є результатом формальної (у ВВНЗ) та неформальної освіти (професійного самовдосконалення), охоплює сукупність сформованих компетенцій, які відображають військово-спеціальні знання, уміння, навички щодо застосування загальновійськових підрозділів, частин, з’єднань для припинення (локалізації) прикордонного збройного конфлікту, під час перших оборонних операцій та організації їх взаємодії з органами охорони кордону ДПСУ, професійно важливі особистісні якості,

---

світоглядні та професійні ціннісні орієнтації, поведінкові характеристики, що визначають результативність оперативно-службової діяльності та здатність до керівництва підпорядкованими органами (підрозділами) охорони державного кордону в особливий період.

Щодо змісту військово-спеціальної компетентності офіцера-прикордонника після завершення бакалаврського рівня підготовки, слід зазначити, що її складовими є такі компетенції (результати освітнього процесу або навчання):

розуміти основи сучасного загальновійськового бою та організаційно-штатну структуру підрозділів механізованих (танкових) військ, їх бойові можливості в сучасному загальновійському бою;

застосовувати знання тактико-технічних характеристик основних зразків озброєння та бойової техніки підрозділів механізованих (танкових) військ;

володіти інформацією про організацію та ведення бойових дій механізованими (танковими) підрозділами Сухопутних військ в основних видах загальновійськового бою та особливості ведення бойових дій в особливих умовах;

організовувати та вести військову розвідку механізованими підрозділами Сухопутних військ;

розуміти порядок розташування підрозділів на місці та порядок організації безпосередньої і сторожової охорони;

розуміти особливості управління підрозділами в бою, порядок організації взаємодії та заходи всебічного забезпечення бою механізованих (танкових) підрозділів в основних видах загальновійськового бою у сучасних умовах;

застосовувати знання про організаційно-штатну структуру й тактико-технічні характеристики основних зразків озброєння та бойової техніки мотопіхотних (танкових) підрозділів армій суміжних держав;

організовувати бій механізованих (танкових) підрозділів Сухопутних військ в основних видах загальновійськового бою та впевнено управляти ними;

проводити розрахунки бойових можливостей підрозділів;

ефективно використовувати бойову техніку та озброєння штатних (приданих) механізованих (танкових) підрозділів Сухопутних військ в основних видах загальновійськового бою;

проводити рекогносцирування та визначати бойові завдання підрозділам;

організовувати взаємодію, бойове забезпечення та управління.

Другий – магістерський – рівень вищої освіти, який відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій [7], передбачає здобуття офіцером поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок та інших складових військово-спеціальної компетентності, достатніх для ефективного виконання завдань офіцерами Держприкордонслужби, які мають кваліфікацію “офіцер управління органами охорони державного кордону”.

З огляду на це зміст військово-спеціальної компетентності офіцера-прикордонника (магістра) буде дещо іншим. З урахуванням сутності поняття “військово-спеціальна компетентність”, а також професійних функцій випускника магістратури ВНЗ Держприкордонслужби та вимог до змісту його підготовки можна зробити висновок, що до її складу доцільно включити такі компетенції:

визначати роль і місце оперативного мистецтва в системі воєнної науки, встановлювати його діалектичний зв’язок зі стратегією і тактикою;

застосовувати знання організаційно-штатної структури і бойові можливості об’єднань, з’єднань і частин, що беруть участь в операціях, їх роль і місце в оперативній побудові;

уміти класифікувати операції;

використовувати теоретичні основи загальної тактики, тенденції їх розвитку в сучасних умовах;

застосовувати знання основ сучасного загальновійськового бою та операції, встановлювати закономірності й пропонувати принципи їх ведення;

володіти інформацією про призначення, склад і оперативний склад армійського корпусу; визначати особливості його бойового застосування для виконання оперативних завдань;

робити висновки про призначення, склад та організаційно-штатну структуру механізованої (танкової) бригади й аналізувати можливості їх застосування;

володіти основами бойового застосування механізованої (танкової) бригади у загальновійськовому бою та уміти планувати, організувати і здійснювати заходи щодо боротьби з незаконними збройними формуваннями;

організувати планування, підготовку та ведення оборони механізованою (танковою) бригадою;

організувати планування, підготовку та ведення наступу механізованою (танковою) бригадою;

аналізувати розвиток тактики у сучасних умовах;

уміти планувати, організувати і здійснювати заходи щодо локалізації (припинення) прикордонного збройного конфлікту;

усвідомлювати завдання, оцінювати обстановку та приймати обґрунтовані рішення щодо всіх видів бойових та спеціальних дій для припинення (локалізації) прикордонного збройного конфлікту;

організувати взаємодію, всебічне забезпечення і управління при проведенні бойових та спеціальних дій для припинення (локалізації) прикордонного збройного конфлікту;

здійснювати необхідні оперативно-тактичні розрахунки та організувати взаємодію між підрозділами, частинами та з'єднаннями, що беруть участь у локалізації (припиненні) прикордонного збройного конфлікту;

аналізувати та пропонувати перспективи розвитку військової науки, оперативного мистецтва та загальної тактики Сухопутних військ Збройних сил України;

використовувати тактико-технічні характеристики основних видів озброєння механізованої (танкової) бригади.

Серед методів формування зазначеної компетентності на бакалаврському рівні для одержання теоретичних знань застосовують лекції, семінари, групові заняття, самостійну роботу, індивідуальні заняття, індивідуальну роботу, на яких офіцери вивчають основні положення теорії загальновійськового бою, організацію військ і бойові можливості підрозділів, порядок і зміст роботи командира з організації бою.

Під час групових вправ та практичних занять поглиблюються знання офіцерів з теорії загальновійськового бою, прищеплюються навички оцінки обстановки, прийняття рішення, визначення бойових завдань підлеглим, оформлення бойових документів, управління підрозділами при підготовці до бою і під час нього. При проведенні групових вправ доцільними є методи аналізу конкретних ситуацій, мозкового штурму, самостійної роботи і контролю. Ефективним є також метод змагань при вирішенні практичних питань, головним чином під час відпрацювання навичок управління підрозділами. Групові вправи проводяться при вивченні роботи з картами, на місцевості (макеті місцевості). На практичних заняттях прищеплюються командні й методичні навички щодо управління підрозділом в бою, ведення робочих карт, розробки і оформлення бойових документів, відпрацювання навчальних нормативів.

Магістерський рівень вищої освіти передбачає здобуття поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок та інших складових військово-спеціальної компетентності, достатніх для ефективного виконання завдань офіцерами Держприкордонслужби, які мають кваліфікацію “офіцер управління органами охорони державного кордону”. З огляду на це розвиток військово-спеціальної компетентності доцільно здійснювати за допомогою таких технологій, як проблемні, інтерактивні, проектні, інформаційно-комп’ютерні саморозвиваючі, колективні та інтегративні, а також контекстні технології навчання.

Висновки. Військово-спеціальна компетентність офіцера-прикордонника – це цілісне, інтегративне, багаторівневе особистісне утворення, що є результатом формальної та неформальної освіти та охоплює сукупність сформованих компетенцій, які відображають військово-спеціальні знання, уміння, навички щодо застосування загальновійськових підрозділів, частин, з’єднань для припинення (локалізації) прикордонного збройного конфлікту, під час перших оборонних операцій та організації їх взаємодії з органами охорони кордону ДПСУ, професійно важливі особистісні якості, світоглядні та професійні ціннісні орієнтації, поведінкові характеристики, що визначають результативність оперативно-службової діяльності та здатність до ке-

---

рівництва підпорядкованими органами (підрозділами) охорони державного кордону в особливий період.

Формування військово-спеціальної компетентності відбувається під час навчання курсантів на освітньому рівні бакалавра, а її розвиток – під час навчання в магістратурі.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є обґрунтування педагогічних умов розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників під час навчання у магістратурі, розробка науково-методичного інструментарію для її діагностики.

Список використаної літератури

1. Діденко О. В. Креативність у структурі професійної готовності офіцера-прикордонника: суперечливий характер, компонентний склад і зміст / Діденко О. В. // Вища школа. – 2016. – №. 1. – С. 88–98.

2. Сисоева С. О. Компетентісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.kubg.edu.ua/9864/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf>

3. Tuning educational structures in Europe, TUNING. [Electronic resource]. – URL: www.unideusto.org/tuningeu

4. Розроблення освітніх програм : методичні рекомендації / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова; за ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП “НВЦ “Пріоритети”, 2014. – С. 8.

5. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>

6. Діденко О. В. Особливості впровадження компетентісного підходу у професійну підготовку майбутніх офіцерів у ВНЗ / Олександр Васильович Діденко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2014. – Вип. 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2014_3_6.pdf

7. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII // Комп’ютер. інформ.-прав. система “Ліга”. – Адреса в мережі “Інтернет” : www.liga.net

Стаття надійшла до редакції 29.02.2016

Веретильник В., Диденко А. **Развитие военно-специальной компетентности офицеров-пограничников во время обучения в магистратуре: сущность и особенности содержания**

В статье представлены обоснования необходимости развития военно-специальной компетентности офицеров-пограничников во время обучения в магистратуре на основе компетентностного подхода с учетом сложной военно-политической ситуации на восточных рубежах Украины. Авторы рассматривают военно-специальную компетентность офицера-пограничника как целостное, интегративное, многоуровневое личностное образование, являющееся результатом формального (в вуза) и неформального образования (профессионального самосовершенствования) и обусловлено совокупностью сложившихся компетенций, которые охватывают военно-специальные знания, умения, навыки по особенностям применения общевоинских подразделений, частей, соединений для прекращения (локализации) пограничного вооруженного конфликта, во время первых оборонительных операций и организации их взаимодействия с органами охраны границы ГПСУ, профессионально важные личностные качества, мировоззренческие и профессиональные ценностные ориентации, поведенческие характеристики, и определяют результативность оперативно-служебной деятельности, способность к руководству подчиненными органами (подразделениями) охраны государственной границы в особый период.

Ключевые слова: *военно-специальная компетентность, офицеры-пограничники, компетентностный подход, магистратура, компетенция, результаты обучения.*

Veretylnik V., Didenko O. **Borderguards Military Special Competence Development while studying at Master's Course: Essence and Contents Features**

The article is the rationale for the development of military and social competence of officers of border guards in the professional training to master on the basis of competence approach taking into account the difficult political and military situation on the eastern borders of Ukraine, the characteristic of

---

the content of that competence, and the attempt to draw attention to the challenges of our time, trends and problems of training officers of border guards. The authors examine military special competence as a border guard officer holistic, integrative, multi-personality formation. It is the result of formal education in higher military educational institutions, and informal and that is through professional self. Military special expertise covers a set of military-specific knowledge, skills to use features combined units, units, formations or location to stop cross-border armed conflict during the first defense of operations and their interactions with the border of the State Border Service of Ukraine . The structure of military special competence are also professionally important personal qualities, ideological and professional values, behavioral characteristics, which together with the knowledge and skills determine the effectiveness of operational activity, the ability to guide subordinate bodies (departments) of the state border in times of crisis.

Master's level of higher education involves obtaining depth theoretical and practical knowledge, skills and other elements of military special competence, adequate for the effective implementation tasks the State Border Service officers who are qualified «officer management bodies of the state border». In view of this development of military special competence appropriate to carry through such technologies as problematic, interactive, design, information and computer technology, as well as contextual learning.

Keywords: *military and special competence, competence, borderguard officers, competence approach, Master's course, study results.*